

Arvostusta ammattityölle

Minulla on tässä viikonvaihteessa mukava juhla. Perheessäni juhlietaan jo toista valkolakkia. Vaikka kesäkuun alku on valmistumisjuhlien ja Suvivirren aikaa, niin on hyvä pysähtyä miettimään tulevaisuuden suunnitelmien lisäksi myös, että onko koulumaailmassa kaikki kohdallaan.

Työelämän tarpeiden ja koulutuksen sovittaminen yhteen ei ole aina nopeasti muuttuvassa maailmassa helppoa, mutta viime aikoina tilanne useilla aloilla on pahentunut huolestuttavan nopeasti. Hyvä, huono esimerkki ovat insinööriopiskelijat. Vuosittain insinööriopinnot aloittaa noin 10 000 nuorta, ja vain osalla heistä on valmistuttuaan työpaikka luvassa. Vastaavanlainen tilanne on viestinnässä.

Suomi on toki ylpeä korkeasta koulutustasosta, mutta onko tämä kestävää kansantalouden kannalta? Korkeakoulutettuja valmistuu turhan monilla aloilla aivan liikaa, kun samaan aikaan monet teollisuusammatteihin valmistavat koulutuslinjat eivät saa tarpeeksi uusia opiskelijoita, koska ala on epämuodikas tai alaa kohtaan on voimakkaita ennakkoluuloja. Syy ei ole varmasti vain opetusministeriön tavoitteenasettelussa, vaan myös nuorten halusta opiskella jotain muotialaa. Monet valitsevat oman alan pelkän kiinnostuksensa mukaan ilman, että miettivätkään sen enempää alan työllisyysmahdollisuuksia. Tämä toki on sallittua, mutta toivoisin, että kädentaitoja vaativien ammattien arvostus nousisi. Monissa perinteisissä ammateissa tienaa yllättävänkin hyvin ilman pelkoa työn loppumisesta tai pätkätöistä. Asennekasvatusta tarvitaan peruskouluissa riittävän aikaisin. Kaikkien ei ole pakko "päästä" lukioon ja toiset eivät "joudu" vain pakosta ammattikouluun. Olisiko tarpeen myös lisätä yritysten näkyvyyttä kouluissa? Esimerkiksi hyvin suunnitellulla Työelämään tutustumisjaksolla eli tet-jaksolla moni yritys voisi innostaa nuorten kiinnostumaan alasta ja yrityksestä. Toisaalta voi myös kysyä, että onko koulujen opintojenohjaus riittävää ja riittävän ajan tasalla?

Samaan aikaan, kun ikäryhmät pienevät, niin pula ammattiosaajista vain pahenee. Työvoimapulaa on jo esimerkiksi laivanrakennuksessa, vaikka samaan aikaan maassa on työttömiä vieläkin luvattoman paljon. Kolmannes yrityksistä valittelee jo kärsivänsä rekrytointiongelmista. Osaajien pula alkaa näkyä pian myös tuotteiden ja palvelujen hinnoissa. Ulkomailta osaajia saattaa löytyä, mutta onko siinäkään järkeä, kun suomalaisia työttömiä on pilvin pimein, mutta töihin heistä kuitenkin ei ole, koska osaaminen ei riitä. Toisaalta onko kestävä hokutella lähialueilta koulutetut ja ammattiosaajat Suomeen korkeilla palkoilla, vaikka heitä tarvittaisiin omankin maansa rakentamiseen?

PISA - ei kerro koko totuutta

Suomalaiset, opetusministeriö etunenässä, ovat saaneet nauttia myönteisestä kansainvälisestä julkisuudesta, kun Suomi oli ns. PISA-tutkimuksessa maailman paras maa. Tutkimus osoitti, että Suomessa koulutuksen taso on hyvä ja oppilaat oppivat melko tasaisesti. Tarkempi tarkastelu tosin on osoittanut, että Suomi ansaitsi ykköstilan, koska meillä huonoiten pärjäävät oppilaat eivät olleet kovin kaukana keskiarvosta. Tämä auttaa vähentämään syrjäytymistä, mikä on tietysti tärkeää, mutta samalla erot muiden maiden parhaiten osaaviin olivat turhankin suuret. Tasapäisyyden takia meiltä puuttuvat huippuosaajat.

Huipputulos perustui erityisesti suomalaisten heikoimpien ja keskitason oppilaiden erittäin hyviin suorituksiin. Suomalaisoppilaiden heikoimman neljänneksen osaaminen oli selvästi parempi kuin minkään muun maan vastaavan neljänneksen. Tulevaisuudessa tulisi kuitenkin kiinnittää enemmän huomiota myös hyvin menestyvien oppilaiden osaamisen kehittämiseen. Opetus pitäisi eriyttää opetusryhmän sisällä ja lahjakkaiden pitäisi rohkaista enemmän käyttämään kykyjään niin koulussa kuin vapaa-ajallaankin.

Pitää kuitenkin muistaa, että tutkimus kertoo aina menneestä tilanteesta. Hyvien tuloksien perusteella päättäjät voivat kuvitella, että asiat ovat nyt niin hyvin, että keskitytään muihin asioihin. Nopeasti käy niin, että koulutuksen tärkeys unohtuu ja leikkaukset alkavat kohdistua myös laadullisiin asioihin. Luonnollista on, että kouluverkkoa joudutaan karsimaan niin maakunnissa kuin Helsingissäkin, kun oppilaat vähenevät. Kun säästöt aiheuttava jo monilla paikkakunnilla luokkakokojen kasvattamista, heikompa oppilashuoltoa tai avustajien vähentymistä, niin pian PISA-tutkimuksien tulokset ovat muisto vain. Koulutyön tuloksellisuus tulee taata myös jatkossa pitämällä ryhmäkoot pieninä ja koulutuksen tarjonta riittävän kattavana sekä huolehtimalla pätevien opettajien riittävydestä. Näin hyvään tulokseen ei olisi päästy ilman hyviä ja päteviä opettajia.

Näiden syiden takia Kokoomus on tehnyt hallituksella välikysymyksen perusopetuksen heikentyvästä tilanteesta. Olemme aidosti huolissamme nuorten ja sitä myöten koko Suomen tulevaisuudesta, jos säästöjä tehdään perusopetuksesta. Valtion epäonnistunut työllisyyspolitiikka on ajanut kuntia talousvaikeuksiin. Kunnat puolestaan joutuvat säästämään jo aivan peruspalveluistakin. Opettajien lomautusuhat ovat taas arkipäivää monessa kunnassa. Hyvä peruskoulutus luo pohjan jatko-opinnoille. Suomi pärjää kansainvälisessä maailmassa vain kilpailukykyisenä, mitä osaaminen ja luovuus tuottavat.

Onnea ja menestystä kaikille ylioppilaille ja muille ammattiin valmistuneille.

Petri Salo
kansanedustaja (kok.)